

คู่มือความรู้พื้นฐาน

แผนการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ

ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540

ศูนย์พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสาร การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 2

(ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) จ.อุบลราชธานี

คำนำ

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ตามมาตรา ๙ บัญญัติว่าหน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดและตามประกาศของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวกำหนดให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งจะต้องจัดให้มีสถานที่และจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารไว้ใน "ศูนย์ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ" เพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจดูข้อมูลข่าวสารได้อย่างสะดวก

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดตั้งศูนย์พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ และเพื่อบังคับให้เป็นไปตามมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ดังนั้น กฟภ. จึงดำเนินการจัดตั้งศูนย์พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของ กฟภ. จำนวน ๑๓ แห่ง ซึ่งตั้งอยู่ในส่วนกลาง ๑ แห่ง ส่วนภูมิภาค ๑๒ แห่ง และการจัดทำคู่มือการจัดตั้งศูนย์ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของ กฟภ. เพื่อสนับสนุนให้ศูนย์ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารในสังกัด กฟภ. นำไปปฏิบัติในทิศทางตามมาตรา ๙ และมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการของหน่วยงาน ผู้ควบคุม บุคลากรประจำศูนย์ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสาร กฟภ. ทุกแห่งและเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการที่เอื้อต่อการรับรองสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการของประชาชน ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายต่อไป

ศูนย์ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของ กฟภ.

คณะกรรมการพิจารณาดำเนินการด้านข้อมูลข่าวสารของ กฟภ.

ตุลาคม ๒๕๕๕

สารบัญ

	หน้า
• ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540	1
• แนวคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ / คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ	8
• แนวทางการจัดให้มีศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการ	9
• ประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ	
- หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดู พร้อมคำอธิบายประกอบ	10
- การเรียกค่าธรรมเนียมการขอสำเนาหรือขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องของข้อมูลข่าวสารของราชการ	26
- กำหนดให้ประกาศประกวดราคาและประกาศสอบราคาของหน่วยงานของรัฐที่หัวหน้าส่วนราชการลงนามแล้วเป็นข้อมูลข่าวสารที่ต้องจัดไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ตามมาตรา 9 (8)	28
- กำหนดให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลการพิจารณาการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐเป็นข้อมูลข่าวสารที่ต้องจัดไว้ให้ประชาชนตรวจดูได้ตามมาตรา 9 (8)	29
○ แบบ สขร. 1 : สรุปผลการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างในรอบเดือน	30
• พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540	31
• กฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2542) ออกตามความในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540	47
• คำชี้แจงและถ้อยแถลงประเมินผลการปฏิบัติงานราชการของส่วนราชการ	50
• ระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ พ.ศ. 2544	54
• ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี	72
- กำหนดแบบเอกสารตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ พ.ศ. 2544	
• มติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540	84
• การแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาคำเนิการด้านข้อมูลข่าวสารของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	91
• การปรับปรุงวิธีการจัดเก็บเอกสาร พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารฯ	94
• บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) เรื่อง การเป็นเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์ข้อมูลข่าวสารของรัฐระดับกระทรวง	96
• ภาคผนวก	94
- ใบคำร้องขอค้นคว้าข้อมูลข่าวสารของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	102
- แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้รับบริการฯ	103
- แบบรายงานการติดตามประเมินผลของหน่วยงานของรัฐ	105

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540

ความเป็นมา

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 เกิดขึ้นในยุค “รัฐบาลโปร่งใส” ของ นายอานันท์ ปันยารชุน ซึ่งได้แต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงระบบบริหารราชการขึ้นคณะหนึ่ง คณะกรรมการชุดนี้ได้ยกร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการขึ้น และร่างกฎหมายเสร็จสมบูรณ์แต่ก็ยังไม่ผ่านการพิจารณาจากสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากมีการยุบสภาเสียก่อนทั้งในสมัย รัฐบาลนายชวน หลีกภัย และรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปะอาชา จนในที่สุดรัฐบาลพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ได้ส่งร่างพระราชบัญญัตินี้ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาอีกครั้ง และสภาผู้แทนราษฎร ได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2540 โดยได้ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2540 จึงมีผลบังคับใช้เมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศคือ ตั้งแต่วันที่ 9 ธันวาคม 2540 เป็นต้นมา

เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมาย

1. เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสรับรู้ข้อมูลข่าวสารมีโอกาสรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐ เพื่อจะได้สามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องกับความเป็นจริง และส่งเสริมให้รัฐบาลเป็นรัฐบาลของประชาชนมากขึ้น
2. เพื่อกำหนดข้อยกเว้นในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้ชัดเจนและจำกัดการปกปิดเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่หากเปิดเผยแล้วจะเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติหรือต่อประโยชน์ที่สำคัญของเอกชน โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องให้เหตุผลด้วยว่าที่เปิดเผยไม่ได้เพราะเหตุใด
3. เพื่อคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในส่วนที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของราชการไม่ให้หน่วยงานของรัฐเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลต่อผู้อื่น

แนวคิด

หลักสำคัญของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 คือ การรับรองสิทธิของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันที่กำหนดว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ...”

สาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้เป็นการรับรองว่าข้อมูลข่าวสารของราชการเกือบทั้งหมด หรือโดยส่วนใหญ่จะต้องสามารถเปิดเผยต่อสาธารณะได้ โดยมีข้อยกเว้นเฉพาะกรณี

“บุคคล” หมายความว่า บุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทยและบุคคลธรรมดาที่ไม่มีสัญชาติไทย แต่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย (มาตรา 21)

* ทงศ์ศักดิ์ ชุมสาย ณ อยุธยา รวบรวมจาก “คู่มือวิทยากรตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540” ของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ, 2543.

ประเภทข้อมูลข่าวสารของราชการ

ข้อมูลข่าวสารของราชการแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ข้อมูลข่าวสารที่ต้องเปิดเผยเป็นการทั่วไป

1.1 ข้อมูลข่าวสารที่ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา อาทิ โครงสร้างและการจัดองค์กร ในการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ สรุปอำนาจหน้าที่ที่สำคัญและวิธีการดำเนินงาน สถานที่ติดต่อเพื่อขอรับข้อมูลข่าวสาร หรือคำแนะนำในการติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ กฎ มติคณะรัฐมนตรี ข้อบังคับ คำสั่ง หนังสือเวียน ระเบียบแบบแผน นโยบาย เป็นต้น

1.2 ข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐต้องจัดไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบ (มาตรา 9) อาทิ ผลการพิจารณาหรือคำวินิจฉัยที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน รวมทั้งความเห็นแย้งและคำสั่งที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาวินิจฉัยดังกล่าว แผนงาน โครงการ และงบประมาณรายจ่ายประจำปีของปีที่กำลังดำเนินการ สัญญาสัมปทาน สัญญาที่มีลักษณะเป็นการผูกขาด ตัดตอน หรือสัญญาร่วมทุนกับเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะ และประกาศการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น

1.3 ข้อมูลข่าวสารที่คัดเลือกไว้ให้ประชาชนศึกษาค้นคว้า (เอกสารประวัติศาสตร์ : มาตรา 26) ได้แก่ ข้อมูลข่าวสารที่หน่วยราชการของรัฐไม่ประสงค์จะเก็บรักษาไว้หรือข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา 14 เมื่อมีอายุครบ 75 ปี และข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 15 เมื่อมีอายุครบ 20 ปี นับแต่วันที่เสร็จสิ้นการจัดให้มีข้อมูลข่าวสารนั้น ให้หน่วยงานของรัฐส่งมอบให้แก่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาเพื่อให้ประชาชนศึกษาค้นคว้า

2. ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล หมายถึง ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้น หรือเลขหมาย รหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้หมายความว่าความรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย

3. ข้อมูลข่าวสารที่ไม่ต้องเปิดเผย

3.1 ข้อมูลข่าวสารของราชการที่เปิดเผยไม่ได้ ได้แก่ ข้อมูลข่าวสารของราชการที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ จะเปิดเผยมิได้ (มาตรา 14)

3.2 ข้อมูลข่าวสารของราชการที่เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผย โดยคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะ และประโยชน์ของประชาชนที่เกี่ยวข้องประกอบกัน อาทิ การเปิดเผยที่จะก่อให้เกิดความเสียหาย สิทธิในการขอสำเนา หรือสำเนาที่มีการรับรอง สิทธิในการขอข้อมูลอื่นใดนอกจากข้อมูลที่ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา หรือได้จัดไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบเองแล้ว สิทธิที่จะได้รับคำแนะนำ สิทธิในการร้องเรียนและอุทธรณ์ สิทธิที่จะรู้ข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับตนและสิทธิในการขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล และสิทธิในการศึกษาค้นคว้า

ประชาชนสามารถใช้สิทธิเพื่อรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการได้ โดย

- การอ่านราชกิจจานุเบกษา
- การตรวจสอบข้อมูลข่าวสารตามที่หน่วยงานจัดไว้
- การไปขอข้อมูลข่าวสารที่ต้องการ ณ หน่วยงานที่ครอบครองข้อมูลข่าวสารนั้น ๆ

หากไม่ได้รับความสะดวกหรือได้รับการปฏิเสธ ก็สามารถร้องเรียนหรืออุทธรณ์ต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้

หลักสำคัญอีกประการของ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารฯ ก็คือ การรับรองสิทธิของประชาชนที่จะได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารโดยไม่จำเป็นต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียหรือมีส่วนเกี่ยวข้องใด ๆ

ประเด็นการพิจารณาเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการแก่ประชาชน

ในการให้บริการข้อมูลข่าวสารของราชการแก่ประชาชน มีประเด็นการพิจารณาในการเปิดเผยข้อมูลดังนี้

1. คำขอ ข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นคำขอตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการหรือไม่ ? (มาตรา 11)

คำขอเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารอาจมีได้โดยอาศัยฐานแห่งสิทธิหรืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายได้หลายประเภท และอาจเกี่ยวข้องกับกฎหมายหลายฉบับที่มีลำดับชั้นแตกต่างกันได้ ซึ่งต้องพิจารณาว่าคำขอตามกฎหมายใดเป็นกฎหมายเฉพาะหรือไม่ และคำขอใดอาศัยฐานแห่งกฎหมายทั่วไป นอกจากนั้นคำขอข้อมูลข่าวสาร หรือคำขอความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐ ย่อมเป็นไปตามกฎหมายเฉพาะหรือมติคณะรัฐมนตรี ตัวอย่างเช่น...

คำขอตรวจเอกสารที่จำเป็นต้องรู้เพื่อการโต้แย้งหรือชี้แจงหรือป้องกันสิทธิของตนในการพิจารณาทางปกครอง ตามมาตรา 31 พ.ร.บ.วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539

คำขอรับทราบข้อมูลข่าวสารของราชการเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตามมาตรา 6(1) พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535

คำขอตรวจเอกสารเกี่ยวกับสมาคมที่นายทะเบียนรักษาไว้หรือขอคัดสำเนาเอกสาร ตามมาตรา 108 ปพพ.

คำขอตรวจหลักฐานหรือคัดสำเนารายการเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชน ตามมาตรา 10 พ.ร.บ.บัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ.2526

คำขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลตามมาตรา 25 พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540

2. ผู้รับคำขอเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายหรือไม่ ? (มาตรา 4)

หน่วยงานของรัฐผู้ครองครองข้อมูลตามอำนาจหน้าที่มีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย โดยผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในฐานะผู้มีอำนาจทำการแทนหน่วยงานของรัฐตามกฎหมายปฏิบัติ หรืออาจมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติตามสายบังคับบัญชาก็ได้

3. ข้อมูลข่าวสารที่ขอเป็นข้อมูลข่าวสารของราชการหรือไม่ ? (มาตรา 4)

ข้อมูลข่าวสารที่ขอได้จะต้องเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่แล้ว และอยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ

4. ข้อมูลข่าวสารที่ขออยู่ในความควบคุมดูแลของผู้รับคำขอหรือไม่ ? (มาตรา 12)

ในกรณีที่ข้อมูลข่าวสารที่ขอมีได้อยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานที่รับคำขอ หน่วยงานของรัฐต้องให้คำแนะนำเพื่อไปยังคำขอต่อหน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้นโดยไม่ชักช้า

ถ้าเป็นข้อมูลข่าวสารที่จัดทำโดยหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น และระบุห้ามเปิดเผยไว้ตามระเบียบรักษาความลับของราชการ ให้ส่งคำขอไปยังหน่วยงานของรัฐผู้จัดทำข้อมูลข่าวสาร เพื่อมีคำสั่งต่อไป

5. ผู้ขอข้อมูลข่าวสารเป็นคนต่างด้าวหรือไม่ ? (มาตรา 4 มาตรา 9 วรรค 4 มาตรา 11 วรรค 5 มาตรา 21)

คนต่างด้าวที่ไม่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยหรือนิติบุคคลต่างด้าวอาจมีสิทธิขอข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 9 หรือมาตรา 11 ได้ตามที่กำหนดโดยกฎกระทรวง คนต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยมีสิทธิได้รับความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเช่นเดียวกับคนสัญชาติไทย

6. ข้อมูลข่าวสารที่ขอเป็นข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่รักษาเป็นความลับหรือไม่ ? (ประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายเฉพาะ มาตรา 15)

ข้อมูลข่าวสารบางประเภทมีกฎหมายเฉพาะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐรักษาไว้เป็นความลับ เช่น ความลับของผู้อื่น ซึ่งเจ้าพนักงานล่วงรู้มาตามหน้าที่หรือในฐานะผู้ประกอบการวิชาชีพ

7. คำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารจะต้องระบุอะไรบ้าง ? (มาตรา 15 มาตรา 40 พ.ร.บ.วิธีปฏิบัติราชการ)

ต้องระบุว่าที่เปิดเผยไม่ได้เพราะเป็นข้อมูลข่าวสารประเภทใด และเพราะเหตุใด และต้องระบุด้วยว่าผู้ขอข้อมูลข่าวสารอาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง โดยยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการ

8. การพิจารณาคำขอข้อมูลข่าวสารจะต้องดำเนินการให้เสร็จภายในเวลานานเท่าใด ? (มาตรา 11 วรรคแรก)

หน่วยงานของรัฐต้องจัดหาข้อมูลข่าวสารนั้นให้แก่ผู้ขอภายในเวลาอันสมควร

การจัดหาข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชนตามคำขอ (ตามมาตรา 11)

มีหลักการพิจารณาดังนี้

1. ผู้ขอเป็นบุคคลสัญชาติไทย หรือบุคคลต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย โดยผู้ขอไม่จำเป็นต้องมีส่วนได้เสียและไม่ต้องระบุเหตุผลว่าขอข้อมูลนั้นไปเพื่ออะไร
2. คำขอของผู้นั้นระบุข้อมูลข่าวสารที่ต้องการในลักษณะที่อาจเข้าใจได้ตามสมควร ไม่จำเป็นต้องระบุถึงรายละเอียดว่าหนังสือเลขที่ ลงวันที่เท่าใดและข้าราชการมีหน้าที่ต้องให้คำแนะนำอธิบายถึงคำขอหรือข้อมูลที่ขอเพื่อให้เข้าใจง่าย
3. แต่ข้อมูลข่าวสารดังกล่าวต้องมีอยู่แล้วและอยู่ในสภาพที่พร้อมจะให้ได้ โดยไม่ต้องไปจัดทำวิเคราะห์ จำแนก รวบรวมหรือจัดให้มีขึ้นใหม่ แต่ถึงแม้จะไม่มี หากหน่วยงานของรัฐเห็นเป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์ก็อาจจัดทำขึ้นให้ใหม่
4. แต่หากมีการขอจำนวนมากหรือบ่อยครั้ง โดยไม่มีเหตุผลจนสมควร หน่วยงานของรัฐสามารถปฏิเสธคำขอนั้นได้
5. หากข้อมูลข่าวสารที่ขออยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานส่วนกลางหรือส่วนสาขา หรือหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น ให้แนะนำผู้ขอไปยังคำขอต่อหน่วยงานที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้นโดยไม่ชักช้า
6. หากข้อมูลข่าวสารที่ขอ จัดทำโดยหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นและถูกกำหนดว่าเป็นเอกสารลับ ให้ส่งคำขอนั้นให้หน่วยงานของรัฐแห่งนั้นเป็นผู้พิจารณา
7. จัดหาข้อมูลข่าวสารให้แก่ผู้ขอภายในเวลาอันสมควร

8. หากเป็นข้อมูลข่าวสารที่ต้องใช้ดุลพินิจในการเปิดเผยตามมาตรา 15 ผู้มีอำนาจในการใช้ดุลพินิจโดยได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย คือข้าราชการระดับ 6 ขึ้นไป อัยการ ผู้พิพากษาชั้น 2 ขึ้นไป เป็นต้น ตามประกาศคณะกรรมการฯ

9. หากข้อมูลข่าวสารที่ขอ เจ้าหน้าที่เห็นว่าเมื่อเปิดเผยแล้วกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของผู้ใด ให้แจ้งให้ผู้นั้นเสนอคำคัดค้านภายในเวลาที่กำหนด แต่ไม่น้อยกว่า 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

10. เมื่อใช้ดุลพินิจในการไม่ให้ข้อมูลข่าวสารตามคำขอ ต้องให้เหตุผลการไม่ให้ตามมาตรา 15 เท่านั้น และแจ้งสิทธิอุทธรณ์ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งไปยังคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

* พงศ์ศักดิ์ ชุมสาย ณ อยุธยา รวบรวมจาก "คู่มือวิทยากรตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540" ของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ, 2543.